

Gresk og latin i norsk

De døde språkene har den fordel at de er døde.

PUBLISERT 5. oktober 2012

Døde språk forandrer seg ikke: ortografi, bøyning og syntaks forblir uendret. Likevel kan en kople sammen byggeklossene – ord og ledd – til nye termer. Trengs det et ord for politisk fjernstyring, har en tele- for fjern og -krati for styre. En kan lese på Internett hvordan «telekrati» eller «telecracy» er blitt brukt. Websters store amerikanske ordbok fra 1961 brukte merkelappen ISL på slike ord – International scientific language.

Det går an å forenkle et latinsk ord, og f.eks. la det ende på det norske suffikset (endelsen) -i istedenfor ISL -ia. Men da må en passe på: Hvis litt av ordet blir gjort om til norsk, skal hele ordet følge med. Det er ikke noe som heter anorexi på norsk. Det heter enten anorexia nervosa eller anoreksi med k.

Noe som ofte skjer, er at et substantiv på gresk eller latin har et tilsvarende adjektiv på norsk: axis, men aksial, arachnoidea, men araknoidal. Ganske ofte har også substantivet et norsk alternativ, og her har *Tidsskrift for Den norske legeförening* gjort mye for å modernisere og forenkle. De oppgir dels det norske alternativet i parentes, achalasia (akalasi), dels det latinske eller greske, afasi (aphasia). Siden det er lettere for nordmenn å bøye ord på norsk enn på latin, tilrår de f.eks. antidepressiv, fl. -er istedenfor antidepressivum, fl. -a.

I legetidsskriftets forfatterveiledning kan en finne mer om dette i Ordlisten.

En fordel med fremmedordene er at det ene ordet ofte sier presist det en ellers måtte bruke flere til. Men dette gjelder ikke alltid! Så bruk dem med fornuft – og pass på bøyningene.

Dag Gundersen, ordbokredaktør og professor i nordisk språkvitenskap

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 49, nummer 10, 2012, side 982